

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

23. dubna 2015*

„Řízení o předběžné otázce — Zemědělství — Nařízení (ES) č. 1/2005 — Ochrana zvířat během přepravy — Dlouhotrvající cesta z členského státu do třetí země — Článek 14 odst. 1 — Kontroly související s knihou jízd prováděné příslušným orgánem před dlouhotrvajícími cestami — Použitelnost uvedeného ustanovení na úsek cesty, který se uskutečňuje mimo území Evropské unie — Použitelnost norem stanovených uvedeným nařízením na tento úsek cesty“

Ve věci C-424/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Německo) ze dne 2. července 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 25. července 2013, v řízení

Zuchtvieh-Export GmbH

proti

Stadt Kempten,

za přítomnosti:

Landesanwaltschaft Bayern,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení T. von Danwitz, předseda senátu, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász a D. Šváby (zpravodaj), soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. července 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Zuchtvieh-Export GmbH C. Winterhoffem a A. Wolowskim, Rechtsanwälte,
- za Stadt Kempten N. Briechle, jako zmocněnkyní,
- za Landesanwaltschaft Bayern R. Käßem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: němčina.

— za litevskou vládu D. Kriauciūnasem a V. Čepaitė, jako zmocněnci,
— za Evropskou komisi F. Erlbacherem a H. Kranenborgem, jakož i B. Eggers, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. září 2014,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97 (Úř. věst. 2005, L 3, s. 1, a oprava, Úř. věst 2007, L 9, s. 6, Úř. věst 2007, L 13, s. 10.).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Zuchtvieh-Export GmbH (dále jen „Zuchtvieh-Export“) a Stadt Kempten (město Kempten, Německo) ve věci rozhodnutí o odmítnutí proclít zásilku skotu před tím, než bude po silnici přepravena z Kemptenu do Andižanu (Uzbekistán), které toto německé město přijalo jakožto příslušný orgán místa odeslání.

Právní rámec

- 3 Nařízení č. 1/2005 obsahuje zejména následující body odůvodnění:
„(1) Protokol o ochraně zvířat a jejich dobrých životních podmínkách připojený ke Smlouvě vyžaduje, aby Společenství a členské státy při stanovování a provádění politik v zemědělství a dopravě braly plně v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat.
[...]
(5) Z důvodu dobrých životních podmínek zvířat by se měly pokud možno omezit dlouhotrvající cesty zvířat, včetně jatečných zvířat.
[...]
(11) Aby se zajistilo jednotné a účinné uplatňování tohoto nařízení v celém Společenství v souladu se základní zásadou, podle níž zvířata nesmějí být přepravována způsobem, při němž by mohlo dojít k jejich zranění nebo zbytečnému utrpení, je vhodné stanovit podrobná pravidla, která se zabývají specifickými potřebami vznikajícími v souvislosti s různými druhy dopravy. Tato podrobná pravidla by měla být vykládána a uplatňována v souladu s výše zmíněnou zásadou a měla by se včas aktualizovat, kdykoli se ukáže, zejména na základě nových vědeckých poznatků, že pro určité druhy zvířat nebo druhy dopravy již nezajišťují její dodržování.
[...]“
- 4 Článek 1 nařízení č. 1/2005, který definuje působnost uvedeného nařízení, stanoví:
„1. Toto nařízení se vztahuje na přepravu živých obratlovců prováděnou v rámci Společenství, včetně zvláštních kontrol, které provádějí úředníci u zásilek, které vstupují na celní území Společenství nebo je opouštějí.
2. Pouze články 3 a 27 se vztahují na

- a) přepravu zvířat zemědělci pomocí zemědělských vozidel nebo dopravních prostředků, které jim patří, jestliže zeměpisné podmínky vyžadují přepravu pro sezónní stěhování některých druhů zvířat na pastvu;
- b) přepravu prováděnou zemědělci u vlastních zvířat a vlastními dopravními prostředky na vzdálenost nejvýše 50 km od jejich hospodářství.

[...]“

- 5 Článek 2 uvedeného nařízení obsahuje zejména následující definice:

„[...]“

- d) ‚stanovištěm hraniční kontroly‘ [se rozumí] kontrolní stanoviště navržené a schválené v souladu s článkem 6 směrnice 91/496/EHS [Rady ze dne 15. července 1991, kterou se stanoví zásady organizace veterinárních kontrol zvířat dovážených do Společenství ze třetích zemí a kterou se mění směrnice 89/662/EHS, 90/425/EHS a 90/675/EHS (Úř. věst. L 268, s. 56; Zvl. vyd. 03/12, s. 58),] pro provádění veterinárních kontrol zvířat pocházejících z třetích zemí na hranici území Společenství;

[...]

- f) ‚příslušným orgánem‘[se rozumí] ústřední orgán členského státu, kterému přísluší provádět kontroly dobrých životních podmínek zvířat, nebo každý orgán, na který je tato pravomoc delegována;

[...]

- h) ‚kontrolním stanovištěm‘ [se rozumí] kontrolní stanoviště ve smyslu nařízení [Rady (ES) č. 1255/97 ze dne 25. června 1997 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS (Úř. věst. L 174, s. 1; Zvl. vyd. 03/21, s. 174)];

- i) ‚výstupním místem‘[se rozumí] stanoviště hraniční kontroly nebo jiné místo určené členským státem, ve kterém zvířata opouštějí celní území Společenství;

- j) ‚cestou‘ [se rozumí] celá přepravní operace od místa odeslání do místa určení, včetně případné vykládky, ustájení a nakládky na místech zastávek na trase;

[...]

- m) ‚dlouhotrvající cestou‘ [se rozumí] cesta trvající více než osm hodin počínaje okamžikem pohybu prvního zvířete zásilky;

[...]

- s) ‚místem určení‘ [se rozumí] místo, kde je zvíře vyloženo z dopravního prostředku a

- i) ustájeno po dobu nejméně 48 hodin před dobou odjezdu, nebo

- ii) poraženo;

- t) ‚místem odpočinku nebo překládky‘ [se rozumí] místo, kde je cesta přerušena, jiné než místo určení, včetně místa, ve kterém dojde ke změně dopravního prostředku, a to s vykládkou zvířat či bez ní;

[...]

- w) ‚přpravou‘ [se rozumí] přesun zvířat prováděný jedním nebo více dopravními prostředky a související činnosti, včetně nakládky, vykládky, překládky a odpočinku, dokud není dokončena vykládka zvířat v místě určení;

[...]“

- 6 Podle článku 3 nařízení č. 1/2005, nadepsaného „Obecné podmínky pro přepravu zvířat“:

„Nikdo nesmí provádět ani nařídit přepravu zvířat způsobem, který jim může přivodit zranění nebo zbytečné utrpení.

Kromě toho musí být splněny tyto podmínky:

- a) předem byla učiněna všechna nezbytná opatření, aby se minimalizovala délka trvání cesty a uspokojily potřeby zvířat během cesty;
- b) zvířata jsou způsobilá pro přepravu;
- c) dopravní prostředky jsou navrženy, konstruovány, udržovány a provozovány tak, aby se předešlo zranění a utrpení zvířat a byla zajištěna jejich bezpečnost;

[...]

- e) personál, který zachází se zvířaty, absolvoval školení nebo je kvalifikován pro tento účel a své úkoly plní bez použití násilí nebo jiných metod, které mohou přivodit zbytečný strach, zranění nebo utrpení;
 - f) přeprava se uskutečňuje do místa určení bez prodlení a pravidelně se kontrolují a náležitě zajišťují dobré životní podmínky zvířat;
 - g) pro zvířata je zajištěna dostatečná plocha a výška přiměřená jejich vzrůstu a zamýšlené cestě;
 - h) zvířata musí být napojena a nakrmena a musí jim být poskytnut odpočinek ve vhodných odstupech a v kvalitě a množství odpovídajícím druhu zvířat a jejich vzrůstu.“
- 7 Článek 5 nařízení č. 1/2005, nadepsaný „Povinnosti při plánování přepravy zvířat“, stanoví:

„[...]“

3. Organizátoři při každé cestě zajistí, aby

- a) dobré životní podmínky zvířat nebyly ohroženy nedostatečnou koordinací různých úseků cesty a byly zohledněny povětrnostní podmínky [...]

[...]

4. U dlouhotrvajících cest domácích koňovitých jiných než evidovaných koňovitých a domácího skotu, ovcí, koz a prasat [(dále jen ‚dotčená zvířata‘)] mezi členskými státy a mezi nimi a třetími zeměmi musí dopravci a organizátoři dodržovat ustanovení o knize jízd podle přílohy II.“

8 Podle čl. 6 odst. 3 a 4 uvedeného nařízení:

„3. Přepravci přepravují zvířata v souladu s technickými pravidly stanovenými v příloze I.

4. Přepravci svěří zacházení se zvířaty personálu, který absolvoval školení o odpovídajících ustanoveních příloh I a II.“

9 Článek 8 odst. 2 nařízení č. 1/2005 stanoví:

„Chovatelé zkontrolují všechna zvířata, která se dostaví na místo překládky nebo místo určení, a určí, zda zvířata jsou nebo byla přepravována po dlouhou dobu mezi členskými státy a mezi nimi a třetími zeměmi. V případě dlouhotrvající cesty [dotčených zvířat] musí chovatelé dodržet ustanovení o knize jízd podle přílohy II.“

10 Článek 14 uvedeného nařízení je nadepsán „Kontroly a jiná opatření související s knihou jízd, které provádí příslušný orgán před dlouhotrvajícími cestami“. Jeho odstavec 1 zní:

„U dlouhotrvajících cest [dotčených zvířat] mezi členskými státy a mezi nimi a třetími zeměmi příslušný orgán místa odeslání

a) provede patřičné kontroly, aby ověřil, zda

i) přepravci uvedení v knize jízd mají odpovídající platná povolení dopravce, platná osvědčení o schválení dopravních prostředků pro dlouhotrvající cesty a platná osvědčení o způsobilosti pro řidiče a průvodce;

ii) kniha jízd, kterou organizátor předložil, je realistická a lze z ní odvodit dodržování tohoto nařízení;

b) není-li výsledek kontrol podle písmena a) uspokojivý, požádají organizátora, aby provedl změny u plánované dlouhotrvající cesty tak, aby byla v souladu s tímto nařízením;

c) je-li výsledek kontrol podle písmena a) uspokojivý, opatří knihu jízd razítkem;

d) zašle příslušnému orgánu místa určení, výstupního místa nebo kontrolního stanoviště prostřednictvím systému výměny informací uvedeného v článku 20 směrnice [Rady 90/425/EHS ze dne 26. června 1990 o veterinárních a zootechnických kontrolách v obchodu s některými živými zvířaty a produkty uvnitř Společenství s cílem dotvoření vnitřního trhu (Úř. věst. L 224, s. 29)] co nejrychleji údaje o zamýšlených dlouhotrvajících cestách uvedených v knize jízd (Úř. věst. L 224, s. 29; Zvl. vyd. 03/10, s. 138)].“

11 Článek 15 odst. 2 uvedeného nařízení stanoví:

„V případě dlouhotrvajících cest mezi členskými státy a třetími zeměmi se kontroly v místě odeslání týkající se způsobilosti k přepravě podle kapitoly I přílohy I provádějí před nakládkou jako součást kontrol zdravotního stavu zvířat podle odpovídajících veterinárních předpisů Společenství a ve lhůtách v těchto předpisech stanovených.“

12 Článek 21 nařízení č. 1/2005 se týká „kontrol na výstupních místech a stanovištích hraniční kontroly“. Zní takto:

„1. [...] [J]sou-li zvířata dopravena na výstupní místa nebo stanoviště hraniční kontroly, zkontrolují úřední veterinární lékaři členských států, zda jsou zvířata přepravována v souladu s tímto nařízením, a zejména

- a) zda přepravci předložili kopii platného povolení [...];
- b) zda řidiči a průvodci silničních vozidel přepravujících [dotčená zvířata] nebo drůbež předložili platné osvědčení o způsobilosti [...];
- c) zda zvířata jsou způsobilá pokračovat v přepravě;
- d) zda dopravní prostředky, kterými mají být zvířata dále přepravována, jsou v souladu s kapitolou II, případně kapitolou VI přílohy I;
- e) zda v případě vývozu přepravci prokázali, že je přeprava z místa odeslání do místa první vykládky v zemi konečného určení v souladu s mezinárodní dohodou uvedenou v příloze V a použitelnou v dotyčných třetích zemích;
- f) zda [dotčená zvířata] byla nebo mají být přepravována po dlouhou dobu.

2. U dlouhotrvajících cest [dotčených zvířat] úřední veterinární lékaři na výstupních místech a stanovištích hraniční kontroly provedou a zaznamenají kontroly uvedené v oddíle 3 „Místo určení“ knihy jízd [uvedené] v příloze II. Záznamy o těchto kontrolách a kontrole podle odstavce 1 uchovává příslušný orgán po dobu nejméně tří let ode dne provedení kontrol [...].

3. Domnívá-li se příslušný orgán, že zvířata nejsou k další přepravě způsobilá, jsou vyložena, napojena a nakrmena a poskytnou se jim odpočinek.“

- 13 Kapitola V přílohy I nařízení č. 1/2005 obsahuje normy ohledně intervalů napájení a krmení, jakož i délky trvání cesty a doby odpočinku. Co se týče skotu, musí dlouhotrvající cesty silniční přepravou po 14 hodinách přepravy zahrnovat v souladu s body 1.4 písm. d) a 1.5 této kapitoly dobu odpočinku v délce alespoň jedné hodiny, v jejímž průběhu musí být skot napojen a v případě potřeby nakrmen, načež může přeprava pokračovat dalších maximálně 14 hodin, po jejichž uplynutí musí být zvířata vyložena, nakrmena a napojena a musí jim být poskytnut odpočinek v délce alespoň 24 hodin.
- 14 Příloha II téhož nařízení obsahuje ustanovení o knize jízd, kterou jsou podle čl. 5 odst. 4 uvedeného nařízení povinni vést přepravci a organizátoři u dlouhotrvajících cest dotčených zvířat mezi členskými státy, jakož i mezi nimi a třetími zeměmi. Tato kniha obsahuje pět oddílů, týkajících se plánování cesty, místa odeslání, místa určení, prohlášení přepravce týkající se jednak skutečné cesty, míst odpočinku, překládky a výstupních míst, jednak zvířat poraněných nebo uhynulých během cesty, a o případných zprávách o mimořádných událostech. Tato příloha zahrnuje zejména následující ustanovení:

„[...]

3. Organizátor musí

[...]

- b) zajistit, aby příslušný orgán místa odeslání obdržel způsobem jím stanoveným do dvou pracovních dnů před časem odjezdu podepsanou kopii oddílu 1 knihy jízd, řádně vyplněnou s výjimkou čísla veterinárního osvědčení;
- c) dodržet pokyny příslušného orgánu podle čl. 14 odst. 1 písm. a);
- d) zajistit, aby kniha jízd byla opatřena razítkem podle čl. 14 odst. 1;

e) zajistit, aby kniha jízd doprovázela zásilku zvířat během celé cesty až do místa určení, nebo v případě vývozu do třetí země nejméně do výstupního místa.

4. Chovatelé v místě odeslání a chovatelé v místě určení, pokud se místo určení nachází na území Společenství, vyplní a podepíší odpovídající oddíly knihy jízd. Informují co nejdříve příslušný orgán o případných výhradách týkajících se dodržování tohoto nařízení s použitím vzoru uvedeného v oddíle 5.

[...]

7. Pokud se zvířata vyvážejí do třetí země, předají přepravci knihu jízd úřednímu veterinárnímu lékaři na výstupním místě.

Pokud se vyvážejí živý skot s náhradami, nevyžaduje se oddíl 3 knihy jízd, pokud se podle zemědělských právních předpisů vyžaduje zpráva.

8. Přepravce uvedený v oddílu 3 knihy jízd uchovává

a) kopii vyplněné knihy jízd,

[...]

[Uvedené doklady] jsou poskytnuty příslušnému orgánu, který udělil povolení dopravce, a na žádost příslušnému orgánu místa odeslání do jednoho měsíce po jejich vyplnění a přepravce je uchovává po dobu nejméně tří let ode dne kontroly.

Doklad uvedený v písmenu a) se zašle příslušnému orgánu místa odeslání do jednoho měsíce po ukončení cesty, pokud nejsou použity [navigační] systémy uvedené v čl. 6 odst. 9. [...]"

15 Dodatek k příloze II nařízení č. 1/2005 obsahuje vzory jednotlivých oddílů knihy jízd. První z těchto oddílů, nazvaný „Plánování“, obsahuje řadu polí, mezi nimi i ty, které se týkají celkové délky trvání cesty (položka 2), místa, země, data a času odeslání (položka 3.1 až 3.3), místa a země určení, jakož i data a času příjezdu (položka 4.1 až 4.3), druhu zvířat a jejich počtu (položky 5.1 a 5.2), odhadované celkové hmotnosti zásilky a celkového prostoru pro ni (položky 5.4 a 5.5), seznamu míst odpočinku, okamžiku příjezdu do nich a délky odpočinku (položky 6.1 až 6.3), jakož i prohlášení organizátora cesty, že přijal vhodná opatření k zajištění dobrých životních podmínek zvířat během cesty v souladu s nařízením č. 1/2005.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

16 Společnost Zuchtvieh-Export si pronajala dvě nákladní vozidla k přepravě 62 kusů skotu z Kemptenu do Andižanu přes Polsko, Bělorusko, Rusko a Kazachstán, což je cesta dlouhá přibližně 7 000 km. Tato přeprava se měla uskutečnit mezi 23. dubnem a 2. květnem 2012. Jednalo se o vývoz bez žádosti o vývozní náhrady.

17 V položce 6 oddílu 1 knihy jízd, který byl předložen v rámci žádosti o proclení, byla jako jediná místa odpočinku a překládky na úseku cesty, který se měl uskutečnit na území dotyčných třetích zemí, uvedena Brest (Bělorusko) a Karaganda (Kazachstán), přičemž v každém z těchto míst, mezi nimiž byla plánována cesta v trvání 146 hodin, byl naplánován odpočinek v délce 24 hodin. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že mezi uvedenými místy byly naplánovány přestávky, během nichž měla být zvířata nakrmena a napojena, avšak neměla být vyložena. Konečný úsek cesty, mezi Kanagandou a Andižanem, měl trvat dalších 29 hodin.

- 18 Stadt Kempten rozhodnutím ze dne 30. ledna 2012 odmítl dotyčnou zásilku skotu proclít a vyžadoval, aby plánování cesty bylo změněno tak, aby byla ustanovení nařízení č. 1/2005 dodržena rovněž pro úsek cesty, který se měl uskutečnit na území dotyčných třetích zemí, mezi Brestem a Andižanem, jelikož s ohledem na záznamy plánování uvedené v oddílu 1 knihy jízd tomu tak nebylo.
- 19 Kromě návrhu na předběžné opatření, kterému nebylo vyhověno, podala společnost Zuchtvieh-Export proti výše uvedenému rozhodnutí Stadt Kempten žalobu ve věci samé, o níž v současnosti rozhoduje Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (vyšší bavorský správní soud, Německo) jako odvolací soud. Společnost Zuchtvieh-Export v rámci této žaloby zejména požaduje, aby byla konstatována protiprávnost uvedeného rozhodnutí a byl vydán soudní příkaz ukládající Stadt Kempten, aby provedl proclení dotyčné zásilky skotu.
- 20 Ústřední otázkou, na niž je ve věci v původním řízení třeba odpovědět, je to, zda se v případě dlouhotrvající cesty, jež začne na území Evropské unie, ale končí mimo toto území, nařízení č. 1/2005 vztahuje rovněž na úsek cesty, který se uskutečňuje na území jedné nebo více třetích zemí. Vystává zejména v souvislosti se schválením nebo neschválením přepravy příslušným orgánem místa odeslání na základě záznamů plánování cesty uvedených v oddílu 1 knihy jízd předložené tomuto orgánu v rámci kontroly stanovené v článku 14 nařízení č. 1/2005.
- 21 Předkládající soud má za to, že řada ustanovení nařízení č. 1/2005 podporuje tezi, podle níž v takovém případě příslušný orgán místa odeslání může opatřit knihu jízd razítkem pouze v případě, že je patrné, že ustanovení uvedeného nařízení byla dodržena rovněž mimo území Unie. V tomto ohledu uvádí články 1, 3, 5 a čl. 21 odst. 1 písm. e) uvedeného nařízení, ale především odkazuje na dodatek k příloze II nařízení č. 1/2005, ve kterém je uveden vzor jednotlivých oddílů knihy jízd, a zvláště na jeho oddíl 1, týkající se plánování cesty.
- 22 Uvedený soud zmiňuje položky 2 až 4 tohoto oddílu 1 (týkající se plánované celkové délky trvání, místa a času odeslání, místa určení a času příjezdu), které společně s definicí pojmu „cesta“ uvedenou v čl. 2 písm. j) nařízení č. 1/2005 svědčí o tom, že musí být poskytnuty záznamy týkající se celé cesty.
- 23 Dále zmiňuje prohlášení, které je předmětem položky 7 uvedeného oddílu, podle něhož organizátor „přijal vhodná opatření k zajištění dobrých životních podmínek zvířat během cesty v souladu s nařízením [č. 1/2005]“.
- 24 Uvedený soud zdůrazňuje rovněž to, že i v případě vývozu si přepravce musí uchovat kopii knihy jízd a zaslat ji příslušnému orgánu místa odeslání v souladu s bodem 8 přílohy II nařízení č. 1/2005, přestože je povinen předat tuto knihu úřednímu veterinárnímu lékaři na výstupním místě v souladu s bodem 7 uvedené přílohy.
- 25 V případě, že by platila teze, podle níž může být taková přeprava schválena pouze v případě, že kniha jízd ukazuje, že ustanovení nařízení č. 1/2005 byla dodržena rovněž pro část cesty probíhající mimo území Unie, má předkládající soud za to, že organizátor cesty se nemůže omezit na tvrzení, že bude dodržena právní úprava platná v dotyčných třetích zemích, a případně i mezinárodní úmluvy v nich použitelné. K tomu by bylo třeba, aby se to promítlo i do záznamů v knize jízd. Tak tomu však v projednávaném případě není, protože oddíl 1 knihy jízd dotčené ve věci v původním řízení neobsahuje žádný realistický záznam ve smyslu, v jakém je výrazu „realistický“ třeba rozumět v čl. 14 odst. 1 písm. a) bodě ii) nařízení č. 1/2005, jelikož neuvádí žádné místo odpočinku na cestě mezi Brestem a Karagandou ani mezi posledně jmenovaným místem a Andižanem, místem konečného určení. Kromě toho by opatření razítkem příslušného orgánu místa odeslání mohlo být chápáno tak, že byly schváleny veškeré podmínky cesty až do místa určení, což by bylo nevhodné rovněž ve vztahu k orgánům třetích zemí.

- 26 Podle opačného tvrzení zastávaného společností Zuchtvieh-Export se schvalování plánování cest v rámci kontrol prováděných na základě článku 14 nařízení č. 1/2005 týká jen úseku cesty, na nějž se toto nařízení vztahuje *ratione loci*. Několik jeho ustanovení, mezi nimi čl. 21 odst. 1 písm. e) týkající se kontrol na výstupních místech a stanovištích hraniční kontroly, nasvědčuje tomu, že režim, který zavádí, nedosahuje za hranice Unie.
- 27 Společnost Zuchtvieh-Export rovněž tvrdí, že použitelnost norem nařízení č. 1/2005 mimo území Unie, zvláště norem obsažených v kapitole V jeho přílohy I týkajících se intervalů napájení a krmení, jakož i délky trvání cesty a doby odpočinku, je nerealistická a kontraproduktivní. Ve třetích zemích se totiž nachází jen velmi málo hygienicky a technicky bezpečných stájí, kde je možné vyložit přepravovaná zvířata a nechat je odpočinout, takže rizika zranění a šíření infekčních chorob jsou značná. Normy stanovené tímto nařízením jsou totiž neoddělitelné od kvality infrastruktury pro přepravu zvířat na území Unie, zejména kontrolních stanovišť (jež jsou místy odpočinku), která se na tomto území nachází a která dle článku 36 uvedeného nařízení podléhá technickým a hygienickým požadavkům.
- 28 Kromě toho skutečnost, že normy nařízení č. 1/2005 nejsou z materiálního hlediska nutně za všech okolností použitelné, je prokázána jeho čl. 30 odst. 6, který stanoví možnost odchylek pro dlouhotrvající cesty, tak aby byly zohledněny vzdálenosti některých regionů od pevniny Unie.
- 29 Z názvu položky 6 oddílu 1 vzoru knihy jízd, znějícího „Seznam plánovaných míst odpočinku, překládky nebo výstupních míst“, dále vyplývá, že organizátor přepravy není povinen uvést všechna místa odpočinku. Ostatně zeměpisné reálie nedovolují vždy předvídat, kde se pauzy uskuteční.
- 30 Mimoto mohou být tyto normy rovněž v rozporu s pravidly použitelnými v dotyčných třetích zemích, jako jsou ta, která platí v Rusku, kde je stálou praxí orgánů, že zakazují vykládku zvířat během odpočinku.
- 31 A konečně ve prospěch použitelnosti nařízení č. 1/2005 omezené na území Unie hovoří zásada teritoriality.
- 32 Stadt Kempten a Landesanstalt für Tiergesundheit Bayern na tyto argumenty odpovídají, že nedostatek míst odpočinku mimo území Unie nezbavuje přepravce povinností, které jim v tomto ohledu uvedené nařízení ukládá, a že nevyložení zvířat na dobu odpočinku znamená, že přepravní prostory nejsou čištěny a napojení ani kontrola zdravotního stavu všech zvířat nejsou zaručené, či dokonce možné. S ohledem na bod 5 odůvodnění uvedeného nařízení, podle něhož se mají dlouhotrvající cesty pokud možno omezit, je tudíž třeba mít za to, že některé přepravy jednoduše nemohou být uskutečněny z důvodu nemožnosti dodržení použitelných norem.
- 33 Za těchto podmínek se Bayerischer Verwaltungsgerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Má být čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1/2005 vykládán v tom smyslu, že pokud se v případě dlouhotrvajících cest dotčených zvířat místo odeslání nachází v členském státě, ale místo určení se nachází ve třetí zemi, může příslušný orgán místa odeslání podle čl. 14 odst. 1 písm. c) uvedeného nařízení opatřit razítkem knihu jízd předloženou organizátorem cesty pouze tehdy, pokud tato kniha splňuje podmínky stanovené v čl. 14 odst. 1 písm. a) bodě ii) uvedeného nařízení ohledně celé cesty, od místa odeslání až do místa určení, to znamená rovněž pro úsek cesty, který se má celý uskutečnit mimo území Unie?
- 2) Má být čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1/2005 vykládán v tom smyslu, že orgán místa odeslání příslušný podle tohoto ustanovení smí podle čl. 14 odst. 1 písm. b) uvedeného nařízení uložit organizátorovi cesty, aby změnil plánování zamýšlené dlouhotrvající cesty tak, aby byla dodržena ustanovení uvedeného nařízení ohledně celé cesty, z místa odeslání až do místa určení, i když se některé úseky cesty mají uskutečnit výlučně ve třetích zemích?“

K předběžným otázkám

- 34 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1/2005 musí být vykládán v tom smyslu, že k tomu, aby mohla být přeprava zahrnující dlouhotrvající cestu dotčených zvířat, která začíná na území Unie a pokračuje mimo toto území, schválena příslušným orgánem místa odeslání, musí organizátor cesty předložit knihu jízd, která je z pohledu podmínek této cesty, tak jak jsou plánovány, realistická a umožňuje se domnívat, že ustanovení uvedeného nařízení budou dodržena, a to včetně úseku uvedené cesty, který se uskuteční na území třetí země, přičemž pokud tomu tak není, je uvedený orgán oprávněn vyžadovat, aby uvedené podmínky byly změněny tak, aby dodržení uvedených ustanovení bylo zajištěno pro celou cestu.
- 35 Úvodem je třeba uvést, že z bodu 1 odůvodnění nařízení č. 1/2005 plyne, že toto nařízení je založeno na protokolu (č. 33) o ochraně zvířat a jejich dobrých životních podmínkách připojeném ke Smlouvě o ES, podle něhož Společenství a členské státy musí při stanovování a provádění politik Společenství, zejména v zemědělství a dopravě, brát plně v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat. Podle judikatury představuje ochrana dobrých životních podmínek zvířat legitimní cíl obecného zájmu, jehož význam se projevil zejména tím, že členské státy přijaly tento protokol (v tomto smyslu viz rozsudky *Viamex Agrar Handel a ZVK*, C-37/06 a C-58/06, EU:C:2008:18, bod 22, jakož i *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers a Andibel*, C-219/07, EU:C:2008:353, bod 27). Tomuto protokolu nyní odpovídá článek 13 SFEU, obecně použitelné ustanovení Smlouvy o FEU patřící do její první části věnované zásadám.
- 36 Kromě toho z bodů 5 a 11 odůvodnění uvedeného nařízení plyne, že zákonodárce zamýšlel stanovit podrobná pravidla založená na zásadě, podle níž zvířata nesmí být přepravována způsobem, při němž by mohlo dojít k jejich zranění nebo zbytečnému utrpení, přičemž měl za to, že z důvodu dobrých životních podmínek zvířat by se měly pokud možno omezit dlouhotrvající cesty.
- 37 Bez dalšího je třeba uvést, že z několika ustanovení nařízení č. 1/2005 plyne, že toto nařízení stanoví podmínky nejen pro přepravu živých obratlovců prováděnou výhradně na území Unie, ale rovněž pro dlouhotrvající cesty s místem odeslání na tomto území a místem určení ve třetích zemích, tak jako tomu je u přepravy dotčené ve věci v původním řízení. Těmito ustanoveními jsou mimo článek 14 uvedeného nařízení zejména jeho čl. 1 odst. 1, čl. 2 písm. i), čl. 5 odst. 4, čl. 8 odst. 2, čl. 15 odst. 2 a článek 21.
- 38 V tomto ohledu je třeba neomezovat se na izolovaný výklad první části čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1/2005, podle níž se uvedené nařízení vztahuje na přepravu zvířat v rámci Unie. Mimo jiné druhá část tohoto ustanovení, týkající se zvláštních kontrol zásilek, které vstupují na celní území Unie nebo je opouštějí, zohledňuje tu část takové přepravy, jež se může nacházet mimo rámec uvedeného území. V této souvislosti poskytuje nařízení č. 1/2005 v čl. 2 písm. i) definici výrazu „výstupní místo“ jako místa, ve kterém zvířata opouštějí území Unie.
- 39 Mimoto ostatní ustanovení uvedená v bodě 37 tohoto rozsudku se rovněž týkají přepravy zvířat z území Unie do třetích zemí. Zejména povinnosti, které čl. 5 odst. 4 a čl. 8 odst. 2 uvedeného nařízení ukládají organizátorům, přepravcům a chovatelům zvířat, výslovně odkazují nejen na dlouhotrvající cesty mezi členskými státy, ale rovněž na cesty s místem určení ve třetích státech.
- 40 Stejně tak je tomu u kontrol prováděných příslušným orgánem podle čl. 14 odst. 1, čl. 15 odst. 2 a čl. 21 odst. 1 nařízení č. 1/2005. Zejména článek 14 uvedeného nařízení týkající se „kontrol a jiných opatření souvisejících s knihou jízd, které provádí příslušný orgán před dlouhotrvajícími cestami“, se podle samotného znění jeho odstavce 1 má použít na „dlouhotrvající cesty mezi členskými státy a mezi nimi a třetími zeměmi“.

- 41 Ve svém vyjádření předloženém Soudnímu dvoru měla Evropská komise především na základě čl. 21 odst. 1 nařízení č. 1/2005 za to, že uvedené nařízení na takovou přepravu, pokud jde o úsek probíhající mimo území Unie, uplatňuje zvláštní kontrolu, která se týká pouze některých základních požadavků uvedeného nařízení, a to těch, které plynou z jeho článku 3.
- 42 V tomto ohledu je třeba nejprve uvést, že přeprava z území Unie do třetích zemí nepatří mezi přepravy, pro něž čl. 1 odst. 2 nařízení č. 1/2005 výslovně stanoví, že se na ně uplatní pouze články 3 a 27 uvedeného nařízení.
- 43 Dále čl. 21 odst. 1 nařízení č. 1/2005 sice stanoví zvláštní kontrolu, v rámci níž jsou příslušné orgány pověřeny ověřením především určitých zvláštních požadavků plynoucích z uvedeného nařízení, nemění to však nic na tom, že toto ustanovení těmto orgánům ukládá, aby zkontrolovaly mimo jiné to, „zda jsou zvířata přepravována v souladu s [uvedeným] nařízením“, aniž rozsah této kontroly omezuje na kontrolu některých ustanovení nařízení.
- 44 Co se konkrétně týče povolení vydávaného orgánem příslušným v místě odeslání, je třeba uvést, že znění čl. 14 odst. 1 písm. a) bodu ii) a čl. 14 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1/2005, týkající se výslovně přepravy zvířat z území Unie do třetích zemí, odkazují na soulad s uvedeným nařízením. V tomto ohledu není stanoveno jakékoliv rozlišování mezi přepravou uvnitř Unie a přepravou do třetích států.
- 45 Na základě téže logiky ustanovení týkající se základních povinností, které je třeba dodržovat při dlouhotrvající cestě, jež jsou obsažena v čl. 5 odst. 4, čl. 6 odst. 3 a 4 a čl. 8 odst. 2 nařízení č. 1/2005, rovněž nerozlišují podle toho, zda se jedná o přepravu zvířat uvnitř Unie, nebo o přepravu do třetího státu. Článek 5 odst. 4 uvedeného nařízení totiž stanoví, že „u dlouhotrvajících cest mezi členskými státy a mezi nimi a třetími zeměmi“ podléhají přepravci a organizátoři povinnostem týkajícím se knihy jízd. Stejně tak je tomu u povinností týkajících se kontrol a dokladů v souvislosti s knihou jízd, které čl. 8 odst. 2 uvedeného nařízení u dlouhotrvajících cest ukládá chovatelům.
- 46 A konečně, pokud jde o povinnosti přepravců přepravovat zvířata v souladu s technickými pravidly stanovenými v příloze I nařízení č. 1/2005 a svěřit zacházení se zvířaty personálu, který absolvoval školení o odpovídajících ustanoveních příloh I a II uvedeného nařízení, plynoucí z čl. 6 odst. 3 a 4 téhož nařízení, je třeba konstatovat, že tato ustanovení odkazují obecně na přepravu zvířat a nijak nerozlišují podle místa určení.
- 47 Ve svém článku 14 tak nařízení č. 1/2005 neuplatňuje na přepravu zvířat z území Unie do třetí země zvláštní povolovací režim, který by se lišil od režimu použitelného na přepravu uvnitř Unie.
- 48 Mimoto je třeba připomenout, že spor v původním řízení se týká toho, zda musí být všechny údaje stanovené v příloze II uvedeného nařízení, a zejména údaje týkající se délky trvání cesty a doby odpočinku, uvedeny v knize jízd předkládané příslušnému orgánu místa odeslání, i pokud jde o úsek dlouhotrvající cesty dotčený ve věci v původním řízení, který se má uskutečnit na území třetích zemí.
- 49 Zaprvé je třeba uvést, že článek 5 uvedeného nařízení, věnovaný plánování přepravy, ve svém odstavci 4 stanoví, že kniha jízd musí být vedena v souladu s ustanoveními přílohy II uvedeného nařízení u všech dlouhotrvajících cest dotčených zvířat, včetně cest do třetích zemí. Za tímto účelem ukládá bod 3 písm. b) této přílohy organizátorům dlouhotrvající cesty povinnost předat příslušnému orgánu místa odeslání řádně vyplněnou kopii oddílu 1 knihy jízd, týkající se plánování cesty.
- 50 Údaje uvedené v tomto oddíle 1 týkající se zejména plánovaných míst odpočinku, překládky nebo výstupních míst (položka 6) se musí, jak vyplývá ze zákonné definice výrazu „cesta“ uvedené v čl. 2 písm. j) nařízení č. 1/2005, vztahovat k celé plánované přepravní operaci od místa odeslání až do místa určení. Proto musí v případě dlouhotrvající cesty do třetí země kniha jízd takové údaje obsahovat pro úsek cesty, který se má uskutečnit na území Unie i pro úsek cesty, který se má uskutečnit na území třetí země.

- 51 Zadruhé, co se týče požadavků, jež musí tyto údaje splňovat, z čl. 14 odst. 1 písm. a) bodu ii) nařízení č. 1/2005 plyne, že orgán příslušný v místě nakládky má ověřit, zda lze mít za to, že přeprava je v souladu s uvedeným nařízením. Pokud jde o plánovanou délku trvání cesty a odpočinku, z plánování cesty plynoucího z knihy jízd tak musí být zřejmé, že zamýšlená přeprava dodržuje zejména technická pravidla týkající se intervalů napájení a krmení, jakož i délky trvání cesty a doby odpočinku a upřesněná kapitole V přílohy I uvedeného nařízení, která je podle čl. 6 odst. 3 téhož nařízení přepravce povinen dodržovat.
- 52 V tomto ohledu je třeba uvést, že kniha jízd podle znění čl. 14 odst. 1 písm. a) bodu ii) nařízení č. 1/2005 podléhá „přířičným kontrolám“ příslušného orgánu místa odeslání. Tyto kontroly probíhají před uskutečněním dlouhotrvající cesty z území Unie do třetí země, a týkají se tedy pouze toho, zda kniha jízd, kterou organizátor předložil, je „realistická“ a „lze z ní odvodit“, že přeprava bude probíhat v souladu s uvedeným nařízením. V rámci své kontroly *ex ante* má tak uvedený orgán určitý prostor pro posouzení, který mu umožňuje vhodným způsobem zohlednit nejistotu, kterou s sebou dlouhotrvající cesta, jejíž úsek se uskuteční na území třetí země, nese.
- 53 Jak přitom uvedla Komise na jednání před Soudním dvorem, praxe související s poskytováním vývozních náhrad na základě nařízení Komise (EU) č. 817/2010 ze dne 16. září 2010, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o požadavky na poskytování vývozních náhrad v souvislosti s řádným zacházením se živým skotem během přepravy (Úř. věst. L 245, s. 16), zahrnující následnou kontrolu dodržení požadavků týkajících se intervalů napájení a krmení, jakož i délky trvání cesty a doby odpočinku plynoucí z nařízení č. 1/2005, neukázala, že by přeprava zvířat z Unie do třetích zemí narážela na systémové potíže ohledně dodržování těchto požadavků na území třetích států. Zejména co se týče situace na území Ruské federace, Komisi není nic známo o právní úpravě tohoto třetího státu nebo o správní praxi jeho příslušných orgánů, které by zakazovaly vykládku zvířat v místech odpočinku a překládky na tomto území.
- 54 Nicméně v případě, kdy by právo nebo správní praxe třetí země, přes kterou by měla být přeprava uskutečňována, ověřitelným a konečným způsobem bránily plnému dodržení některých technických pravidel uvedeného nařízení, příslušný orgán místa odeslání je v rámci svého prostoru pro uvážení zmocněn rovněž k tomu, aby souhlasil s realistickým plánem přepravy, který s ohledem na úpravu dopravních prostředků a plánované podmínky cesty umožňuje se domnívat, že zamýšlená přeprava zajistí dobré životní podmínky zvířat na obdobné úrovni jako uvedená technická pravidla.
- 55 Uvedený orgán je podle čl. 14 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1/2005 každopádně oprávněn vyžadovat zejména změnu plánování dotčené přepravy tak, aby zajišťovala, že povede dostatečným počtem míst odpočinku a překládky, a umožňovala mít za to, že dodrží uvedené požadavky na intervaly napájení a krmení, jakož i délku trvání cesty a dobu odpočinku.
- 56 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět, že čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1/2005 musí být vykládán v tom smyslu, že k tomu, aby mohla být přeprava zahrnující dlouhotrvající cestu dotčených zvířat, která začíná na území Unie a pokračuje mimo toto území, schválena příslušným orgánem místa odeslání, musí organizátor cesty předložit knihu jízd, která je z pohledu podmínek této cesty, tak jak jsou plánovány, realistická a umožňuje se domnívat, že ustanovení uvedeného nařízení budou dodržena, a to včetně úseku uvedené cesty, který se uskuteční na území třetí země, přičemž pokud tomu tak není, je uvedený orgán oprávněn vyžadovat, aby uvedené podmínky byly změněny tak, aby dodržení uvedených ustanovení bylo zajištěno pro celou cestu.

K nákladům řízení

- 57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 14 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97 musí být vykládán v tom smyslu, že k tomu, aby mohla být přeprava zahrnující dlouhotrvající cestu domácích koňovitých jiných než evidovaných koňovitých a domácího skotu, ovcí, koz a prasat, která začíná na území Evropské unie a pokračuje mimo toto území, schválena příslušným orgánem místa odeslání, musí organizátor cesty předložit knihu jízd, která je z pohledu podmínek této cesty, tak jak jsou plánovány, realistická a umožňuje se domnívat, že ustanovení uvedeného nařízení budou dodržena, a to včetně úseku uvedené cesty, který se uskuteční na území třetí země, přičemž pokud tomu tak není, je uvedený orgán oprávněn vyžadovat, aby uvedené podmínky byly změněny tak, aby dodržení uvedených ustanovení bylo zajištěno pro celou cestu.

Podpisy.